

بحران کرونا و جمله کلیدی هویدا

"ما باید پیشاپیش حوادث حرکت کنیم؛ نه اینکه دنباله روی حوادث باشیم".

بحران کرونا و جمله کلیدی هویدا

عمادالدین باقی، نویسنده و فعال حقوق بشر

راهبرد

سال‌ها پیش (حدود ۱۳۶۳) که صورتجلسات کابینه‌های قبل از انقلاب را مطالعه می‌کردم، به جمله‌ای از امیرعباس هویدا در یکی از جلسات کابینه برخوردی که عمیقاً بر دلم نشست. جمله‌ای زیبا و کلیدی بود: "ما باید پیشاپیش حوادث حرکت کنیم؛ نه اینکه دنباله روی حوادث باشیم".

از آن زمان این جمله، کلید بسیاری از نگاه‌های من شد. از جمله در همین روزهای کرونایی به تجربه می‌بینیم که بحران کرونا شبیه بحران دوران جنگ است. انسان‌ها تنها وقتی که در دل یک حادثه قرار دارند، تمام نیرو و ذهن‌شان معطوف به اکنون و مشکلات حال و گذر از آن است.

درحالی‌که معمولاً پس از عبور از بحران‌هایی مانند جنگ (چه جنگ گرم و چه جنگ میکروبی یا جنگ با ویروس، جنگ اقتصادی و...) گاهی بحران‌ها، بزرگتر از مشکلات دوران جنگ است.

بدون شک، پس از پایان دوران کرونایی ما با مشکلاتی عظیم‌تری روبه‌رو خواهیم بود که به دلیل آزاد شدن از سختی‌ها و محدودیت‌های شرایط کرونایی، دچار نشنگی و نادیدگی موقت عوارض آن در دوره پسابحران می‌شویم.

کرونا تمام شده، ولی آثار ویرانگر اقتصادی آن تا مدت‌ها بعد باقی خواهد ماند. اصناف و اقشاری که آسیب دیده‌اند، برای جبران آن دست به کار می‌شوند.

جامعه برای جبران آسیب دیدگی‌ها، عقب‌ماندگی‌ها و مسائل و مصائبی که در این دوران به وجود آمده، دچار فوران می‌شود. فوران دیدوبازدیدها، جشن‌ها و سوگ‌های درگذشتگان این دوران یکی از اولین و کوچکترین آنهاست. تقاضاها در برخی زمینه‌ها بالا می‌گیرند و عدم تعادل عرضه و تقاضا را ایجاد می‌کنند.

بحران آب، حاد خواهد شد؛ زیرا به دلیل توصیه‌های بهداشتی دوره کرونا و تاکید بر شست و شوی پیوسته دست و صورت و استحمام مکرر و شست و شوی‌های دیگر، و عدم آموزش و آمادگی کافی برای مصرف بهینه آب، ذخایر آبی در تابستان با کمبود جدی روبرو شده و احتمالاً به کاهش برق‌رسانی هم می‌انجامد و خود کمبود آب می‌تواند منبع بیماری‌های دیگری باشد.

تاکید مکرر در به‌کاربردن شوینده‌ها در شست و شوی دست و میوه‌ها و دیگر وسایل با توجه به تجزیه و تصفیه نشدن مولکول‌های شیمیایی آن، سفره‌های زیرزمینی و محیط‌ها با مشکل مواجه می‌کند. حجم پسماندهای تجزیه‌ناپذیر مانند کیسه‌های پلاستیکی که قبلاً امکان استفاده مجدد داشت و دستکش‌ها و... به شدت افزایش یافته و عامل تخریب بیشتر محیط زیست است؛ درحالی‌که کرونا خود از واکنش‌های طبیعت به رفتار مخرب انسان با طبیعت است.

تأثیرات مخرب و ماندگاری که ترس از کرونا در ذهن کودکان به وجود آورده است و پیامدهای روانی آن در احاد جامعه، سقوط اقتصاد جهانی و بیم از تکرار تجربه بحران اقتصادی جهان در قرن بیستم که از زمینه‌های جنگ جهانی شد و شرایط داخلی و بین‌المللی ایران می‌تواند کشور را به ورطه چنین بحرانی پرتاب کند.

همچنین، شکل‌گیری مجلس اصولگرا به موازات فرسایش شدید سرمایه اجتماعی که سقوط کم‌نظیر مشارکت در انتخابات از نشانه‌های آن بود و ضعف روزافزون اعتماد و اقتصاد مردم، کاهش امید و آسیب‌های ناشی از کرونا، احتمال بروز تنش‌ها و مشکلات داخلی و فشارهای خارجی را افزایش خواهد داد.

ده‌ها مثال دیگر از مشکلات پساکرونا می‌توان ذکر کرد. از این رو، دوران پساکرونا خود منشاء چالش‌ها و مشکلات دیگری خواهد بود و برای کشوری که در شدیدترین تحریم‌های تاریخ به سر می‌برد، تحمل آن دشوار است.

هم‌اکنون ضرورت دارد که متخصصین علوم اجتماعی، اقتصاددانان، جامعه‌شناسان، روانشناسان، مدیران، پزشکان و... همه به آینده و به شرایط پساکرونایی بیندیشند، مسائل و مشکلات محتمل را بررسی و راهکارها و پیشنهادهایی را آماده کنند.

به همین دلیل، هم‌اکنون پیشنهاد این است که شایسته است "ستاد مقابله با کرونا" که تحت مدیریت رییس‌جمهور قرار دارد؛ نگاهش را از اسارت در شرایط حال بسط دهد و معطوف به آینده کند و از هم‌اکنون، خود را برای دوران پساکرونایی آماده کند و گمان نبرد که با پایان بحران کرونا مأموریت و مسئولیت این ستاد هم پایان گرفته است.

از هم اکنون باید این ستاد، بخشی را در نظر بگیرد برای هم اندیشی درباره شرایط پساکروناپی و فراخوانی برای متخصصان منتشر و ایده ها. نظرات و راهکارها را گردآوری، آنالیز و جمع بندی کند.